

Ceres olika gestalter, nr. 42. Ceres som busslinje på Filippinerna. Ceres är också Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens symbol, som du kan se längst ned till vänster på denna sida.

NYHETSREVIJ NR. 4 ÅR 2014

I NUMMER 4: New ruralities, rural history och lantbruksbibliografisk bibel i nytryck

Nyhetsbrevet Freja är bland annat tänkt att fungera som en långsam rundvandring genom bibliotekets samlingar så att läsaren efter tag får en idé om de ämnesområden som ingår i de areella näringarnas historia, får en känsla för helheten och vad biblioteket har att erbjuda. Sedan starten 2010 har vi gjort nedslag i ett flertal specialområden.

I det här numret förskjuter vi perspektivet och försöker inta mer av en örnblick på dessa verksamhetsområden som en del i deras mer övergripande dynamik. I bästa fall går det att hitta en bra balans mellan det specifika och det generella och att pendelrörelsen dem emellan befruktar såväl övergripande som specialiserade studier. Det generella handlar i det här fallet om landsbygden i all sin spretighet, en landsbygd som i allt högre grad tvingas sträcka sig in i staden och utöver nationalstatens gränser för att överleva.

Vi tar avstamp i det relativt nya forskningsfältet **new ruralities** och knyter det till dess äldre historiska

kusin **rural history** för att se hur bibliotekets samlingar kan vara behjälpliga vid studier med en syntetiserande karaktär. Det bidrar också till att knyta samtid och framtid till dåtid eftersom det är vår övertygelse att historiska perspektiv är väsentliga för att analysera det nu vi befinner oss i liksom för att vilken väg framåt vi skall välja.

När det gäller behovet av historiska perspektiv på samtida frågeställningar utkom nyligen från Cambridge University Press historikerna **Jo Guldis** och **David Armitages** bok *The History Manifesto*. Den är ett knappt tvåhundra sidigt argument till varför det är förödande att tappa ett långt tidsperspektiv. Den finns som bok och som [fri nedladdningsbar pdf](#). Flera av de exempel som ges har en agrar botten.

Landsbygden har också den senaste tiden fått en alldeles extra dagspolitisk innebörd i och med att det för första gången sedan år 1900 inte längre finns ett eget departement för jordbruk och landsbydsfrågor. Den mer precisa innebörden i detta kommer att visa sig, men en tolkning skul-

KSLAB:s NYFÖRVÄRV och TIDSKRIFTER!

Följ nyförvärven av litteratur [här!](#) och nya tidskriftsnummer [här](#).

le kunna vara att jordbruket skall betraktas som en näring bland andra. Landsbygden och jordbruket sorterar från och med 2015 under Näringsdepartementet, med en egen minister. Men uppdelningen mellan land och stad består i och med att även städerna, som också hör till Näringsdepartementet, fått en egen minister, en stadsutvecklingsminister.

Men allt är inte landsbygd i detta nummer. **Anna Backman** presenterar **Ingvar Fredricsons** bok *Flyinge. Hipologi från medeltid till nutid* som utkom tidigare i år. Vi påminner också om den senaste SOLMED-volymen, återutgivningen av **P.M. Hebbes** *Den svenska lantbrukslitteraturen från äldsta tid t.o.m. år 1850*.

Nya och gamla ruraliteter

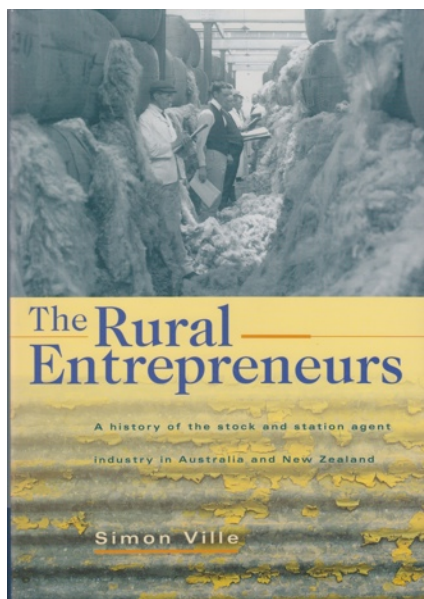
New ruralities är ett forskningsfält i vardande. Två uttryck för detta utgörs

2014

Bibliotekets öppettider: mån-ons 13–17; tors 13–19; fred stängt.
Telefon: 08-54547720; hemsida: www.ksla.se/anh
Kontakta redaktören: per.eriksson@ksla.se
Ansvarig utgivare: Carl-Anders Helander

av, för det första, nr 3–4 2013 av tidskriften *Baltic Worlds* från Södertörns högskola, som hade en specialavdelning med namnet "Focusing food", men vars övergripande ramverk var *new ruralities*. (Den kan läsas [här](#).) Och för det andra,

Berteboskonferensen 2014 som KSLA tillsammans med Bertebos stiftelse anordnade under hösten när **Philip Lowe** tilldelades **Bertebospriset** för sin forskning om just *new ruralities*. Hans anförande på konferensen kan läsas i [senaste](#) numret av *KSLA Nytt & Noterat*. Övriga konferensdeltagares abstracts finns på akademiens [hemsida](#).

Det är ett vittförgrenat forskningsfält och rymmer frågeställningar kring exempelvis möjligheterna att driva bättre och mer vinstdrivande jordbruksföretag, att bibehålla traditionella produktionsätt med en hållbar produktion, att bevara varierade landskap med biologisk mångfald som kan attrahera inte bara produktion utan även turism och bidra till att skapa bättre livsvillkor för boende på landsbygden. Även om siktet är inställt på landsbygden så knyts den till en institutionell struktur som sträcker sig ut mot regional, nationell och global nivå. Aktörer i sammanhanget är såväl producenter och konsumenter som organisationer och byråkratier av olika slag. Dessa verkar på marknader, i olika offentligheter liksom i civilsamhället.

Det finns en risk att *new ruralities* ur ett analytiskt perspektiv blir ett alltför oprecist instrument. De frågor man försöker besvara är heller inte är nya. Bildandet av Lantbruksakademien i början av 1800-talet kan ses som en tidig förelöpare till dagens debatt om ett livskraftigt jordbruk. Framförallt är det batteri av frågor som aktualiseras en

följd av industrialiseringen och den vidgade klyftan mellan land och stad. Landsbygden har många gånger setts som den problematiska delen i denna dikotomi. Problematisk, men också nödvändig, så länge risken för militär konflikt var levande. Detta var fortfarande en realitet då den moderna jordbrukspolitiken sjosattes i det andra världskrigets skugga. Politikens makt liksom tron på dess verkan har sedan dess förändrats och *new ruralities* eller *new ruralism* eller, som **Erik Westholm** och **Cecilia Waldenström** skrev i [rapporten](#) *Kunskap om landsbygden. Dags för en ny agenda!* från 2008, "den nya ruraliteten" kan delvis ses som ett försök att hitta en teoretisk och metodologisk verktygslåda som kan lösa landsbygdens till stora delar ekonomiska och sociala problem.

Framtiden får utvisa om *new ruralities* var en framkomlig väg och om det etableras ett någorlunda sammanhållet forskningsfält.

Etiketten på ett forskningsfält är så klart ovidkommande. Viktigt är däremot att de frågor som tas upp diskuteras av flera på ett initierat sätt. Och här har *new ruralities* en del fördelar eftersom vägarna in och ut ur det rurala är så pass många.

De mer djupgående orsakerna till de problem som den svenska landsbygden står inför är heller inte särskilt svenska. Under de senaste decennierna har det skett en omsvängning av maktbalansen när det gäller agro-livsmedels-strukturen, vars kanske främsta symbol är Brasiliens framgångar med storskalig produktion på bra jordar i ett gynnsamt klimat. Resultatet är lägre priser än vad exempelvis Europa kan erbjuda för motsvarande produkter. Den ökade konkurrensen har förändrat företagsstrukturen generellt och resulterat i en allt större koncentration bland livsmedelsföretagen – antalet gårdar har blivit färre men större och produktiviteten har ökat.

Annorlunda uttryckt sker när det gäller produktionen av livsmedel – i alla dess delar, från jord till bord – samma typ av förändringar som när det gäller industriproduktion i övrigt och de kan ses som en del i en allmän globalisering. Denna utveckling märks även i Sverige och hur exempelvis **ICA** och **Lantmännen** agerar på marknaden. Också i Sverige blir gårdarna färre och större.

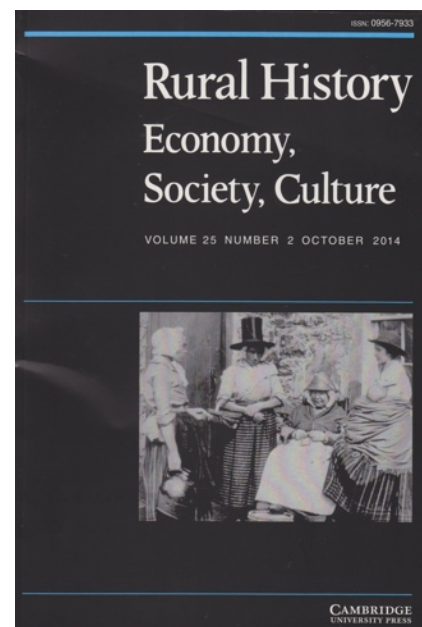
Vad som i ljuset av detta skall ske med den svenska landsbygden har diskuterats av flera forskare, till exempel i

boken *Ska hela Sverige leva?* utgiven av Formas 2008. Samma år utkom även **Janken Myrdals** *Framtiden - Om femtio år. Global utveckling och ruralt-urbant i Norden*, som tog sin utgångspunkt i en historisk analys.

Många av de processer som intensifierats under senare tid är till sin natur av gammalt datum.

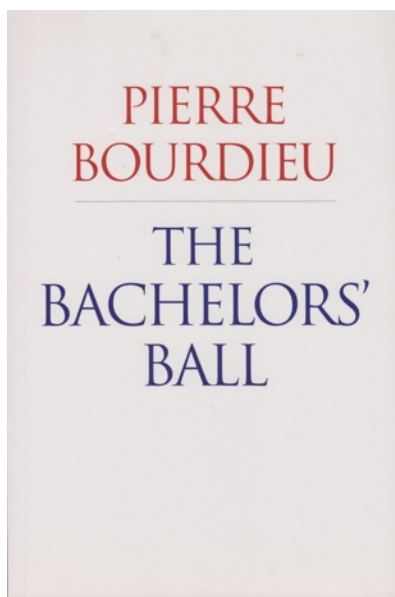
Det forskningsfält som med en historisk utgångspunkt problematiserar de frågor som *new ruralities* rymmer är **rural history**. Gränsen mellan *rural* och *agrarian history* är flytande. En tumregel är att *agrarian history* lägger större tonvikt vid produktionsdimensionen och är hårdare knuten till gården som produktionsenhet, medan *rural history* har ett vidare perspektiv på landsbygden i sin helhet. Janken Myrdal beskriver i en kommande artikel framväxten av de olika traditionerna. Vi återkommer till den.

En översiktlig genomgång av de artiklar som publicerats i tidskriften *Rural History* från 2010 och framåt ger vid handen flera beröringspunkter. Det handlar om relationen land och stad, hur jordbrukets organisationer svarat på, argumenterat för och försvarat förutsättningarna för sina företag, men också om utflyttningen från landsbygden och konsekvenserna av detta. Landsbygden placeras också in i vidare perspektiv, som exempelvis den natio-

nalistiska diskursen liksom hur landsbygden framställs i film och annan populärkultur, det vill säga våra mentala och kulturella föreställningar om landsbygden. Här behandlas också den övergripande betydelsen av transporter och motoriseringen av landsbygden. Och det ges exempel på framväxten av det

som idag är lätt att sätta etiketten turism på, men som från början var verksamheter med mer svårtydbara konturer. Turismen har också gett upphov till konflikter av olika slag, till exempel kring jakt och jakträttigheter

liksom i synen på djur, vilket aktualiserar dels landsbygdens sociala skiktning, dels spänningen mellan land och stad. Även mer privata teman täcks in, som familj, kärlek och religion.

En Librissökning ger för KSLAB 153 träffar för ämnesordet rural history och 337 som en fritextsökning. Paletten över behandlade frågor är vid. Här finns exempelvis entreprenörsperspektivet representerat genom **Simon Villes** *The Rural Entrepreneurs. A History of the Stock and Station Agent Industry in Australia and New Zealand* från 2000. Ett entreprenöriellt perspektiv har även ekonomhistorikern **Patrick Svensson** i *Agrara Entreprenörer. Böndernas roll i omvandlingen av jordbruket i Skåne 1800-1870*, som utkom 2001.

En uppfinningsrikedom av ett annat slag och för en senare period behandlas av **Christopher Lagerqvist** i *Kvarboende vid vägs ände. Människors försörjning i det inre av södra Norrland under svensk efterkrigstid* från 2008. Här handlar det inte främst om företagsamhet, som exempelvis får en bygd att leva upp, utan om en undersökning om vilka värden som glesbygden ger, trots att den ekonomiska avkastningen är blygsam.

Denna dimension av landsbygden, det vill säga som en slags modernitetens skuggsida, behandlas i den franske sociologen **Pierre Bourdieus** *The Bachelors' Ball. The Crisis of Peasant Society in Béarn* från 2008 som består av tre artiklar från tre olika tidpunkter där Bourdieu återvänder till frågan om ungkarlar på den franska landsbygden. Bourdieu

inkluderade även landsbygden i sin stora omfattande analys av hela det franska samhället från 1993, *La Misère du monde*.

Bönders situation i det franska samhället diskuteras i det senaste numret av *Études rurales* vars tema är "souffrances paysannes", bönders lidande. Bönder är den yrkeskategori med den högsta självmordsfrekvensen i det franska samhället. Samtidigt har de varit framgångsrika i att mejsla ut och sprida bilden av sig själva som värnare av inte minst matkvalitet och autentiska värden. Detta diskuteras i **Chaia Hellers** *Food, Farms & Solidarity. French Farmers Challenge Industrial Agriculture and Genetically Modified Crops* från 2013. Heller förvånas över hur en så pass liten organisation som **Confédération paysanne** med **José Bové** i spetsen lyckats skapa sig en så pass stark maktposition. Paradoxalt nog är det globaliseringen, som alltså till stora delar hotar de bönder Bové företräder, som också gett dem en arena att agera ifrån.

Intressant mot bakgrund av det långa socialdemokratiska regeringsinnehavet och dess roll för att forma den svenska jordbrukspolitiken och regionalpolitiken är antologin *Urban Radicals, Rural Allies. Social Democracy and the Agrarian Issue, 1870-1914. International and Comparative Social History*, som ger exempel på hur relationerna mellan den i huvudsak urbana socialdemokratien och landsbygden varierat, från direkt konfrontation till olika former av samarbeten. Antologin, som aktualiserar konfliktlinjen mellan land och stad, är redigerad av **Aad Blok** och utkom 2002.

Också **Catherine McNicol Stocks** *Rural Radicals. Righteous Rage in the American Grain* från 1996 tar fasta på de många gånger paradoxala konfliktlinjerna mellan land och stad, mellan en centralmakt och dess förhållande till regionerna. McNicol Stocks problematiserar att delar av den amerikanska agrara världens föreställningar också går som ett stråk genom en form av högerextremism och ibland även tar sig våldsamma uttryck.

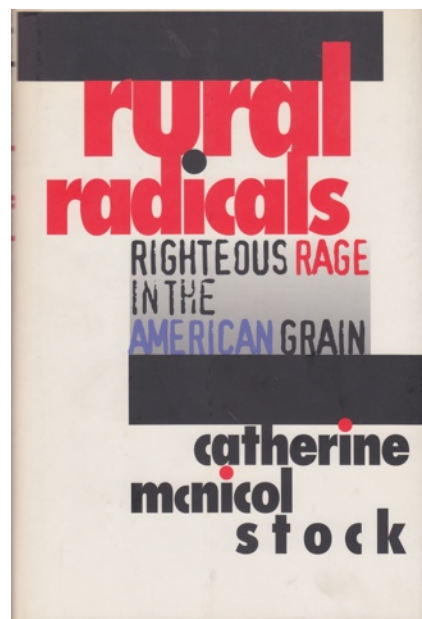
Akademiens egen utgivning på det historiska området har inte mer än snuddat vid temat *rural history*. Ett exempel utgörs av den nyligen publicerade och av **Olof Kährström** redigerade *När landet kom till staden. Lantbruksmöten och lantbruksutställningar som arenor för agrara moderniseringssträvanden i Sverige och Finland 1844-1970*. Utställ-

ningarna är en bra utgångspunkt för att studera hur land möter stad och hur detta formar inte bara sociala nätverk utan också vilka kulturella föreställningar som etableras och traderas vidare.

En typ av mix mellan land och stad utgörs också av **Peter Atkins** *Animal Cities. Beastly Urban Histories* från 2013. Den visar att gränsen mellan land och stad när det gäller lantbrukets konkreta sysslor inte alltid varit så skarp.

Hästhistoria

Den 20 maj avrundades ett projekt som tagit drygt 30 år att gå från tanke till fullbordan, då KSLA-ledamoten **Ingvar Fredricson** höll boksläpp för *Flyinge – Hippologi från medeltid till nutid* på Armémuseum i Stockholm. Fredricson, som var chef för Flyinge 1983 till 1998, berättar själv i bokens efterord att han redan under sitt första år på posten påbörjade arbetet med en bok om Flyinge. Denna satsning avbröts dock på ett tidigt stadium, då det förslag som visat intresse för boken gick i konkurs. I den bok som nu utkommit får just dessa dryga 30 år som förflutit sedan dess

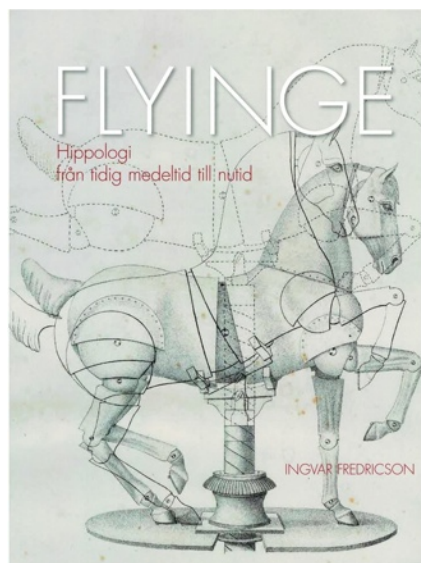

en stor del av utrymmet, och det är snubblande nära att ordet "nutid" i titeln skulle kunna bytas ut mot "framtid", så färsk är vissa av avsnitten.

Boken tar dock sin början i den tidiga medeltiden, under dansktiden, på den tid Flyinge var biskopsborg och hästar föddes upp vid ärkestiftets gårdar för att förse ärkebiskopens trupper med ridhästar. Det här är en spännande men ganska utforskad tid i den nordiska hippologiska historien, och man får hoppas att detta avsnitt tillsammans med det påföljande avsnittet om adels-

härarna och uppfödningen av riddarhästar kan inspirera någon forskare att fördjupa sig i ämnet.

Flyinges historia som svenskt stuteri börjar 1661, det årtal som Flyinge fortfarande har i sitt emblem. Detta år fördes beslagtagna danska avelshästar till Flyinge kungsgård av stallmästaren

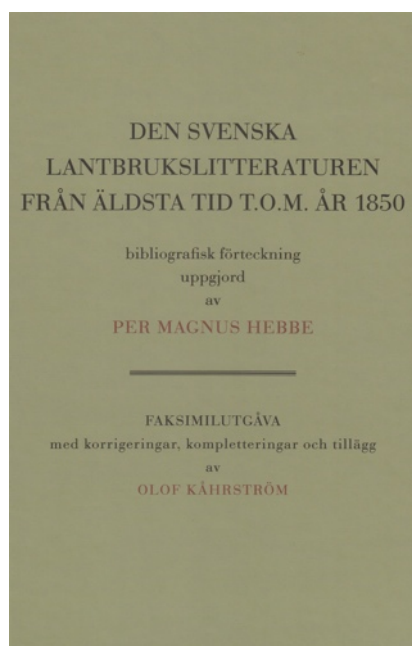
Mattias Otto, som kom att leda verksamheten i 15 år; den första i en lång rad stallmästare som alla ges en presentation av Fredricson. Han ger välförtjänt stort utrymme åt Adam Ehrengranat, som under en lång chefsperiod på Flyinge (1814–1837) gjorde en stor insats för svensk ridkonst, avel och veterinärmedicin.

Fredricson bjuder på ett rikhaltigt bildmaterial i boken. Generös sponsring har medfört att han har kunnat visa kartor, porträtt mm i färg och stort format, inte sällan över hela uppslag. Huvuddelen av boken behandlar Flyinges 1900-talshistoria, och är sprängfylld med fotografier av hästar, människor och byggnader. Kalenderbitaren kan exempelvis glädja sig åt åtminstone ett hundratal bilder på avelshingstar, esteten kan njuta av Rik van Lents uttrycksfulla hästporträtt. Men mest fascinerande är kanske vardagsbilderna, från det tidiga 1900-talets bilder av män i uniform eller kostym, till de många bilderna från Fredricsons verksamhetsår där många av de tjejer och killar som kommit att bli våra nuvarande ryttarstjärnor återfinns.

När boken når så långt fram i tiden väljer Fredricson att övergå till ”jagform”. Tiden från 1983 och framåt är ju en period som författaren i högsta grad har varit personligen delaktig i. Genom detta val kan Fredricson själv detaljerat berätta hur han har varit med och omvandlat Flyinge till en modern hippologisk institution, och uppmärksamma åt de många personer och företag som

stöttat detta arbete. Han väljer också att låta samtliga sina efterträdare själva berätta om Flyinges utveckling under deras chefskap, och det är deras syn läsaren får på 2000-talets händelser som bitvis varit ganska dramatiska. 2011 avvecklades ju Flyinges traditionsrika avels- och stuteriverksamhet i egen regi.

Flyinge – Hippologi från medeltid till nutid är ett omfattande verk, där fördjupningen i de senaste tre decennierna lätt hade kunnat upplevas som en aning tung. Tack vare en inbjudande layout och en klok disposition av materialet, kompletterat med en och annan instucken personlig berättelse under rubriken ”kuriosa” blir boken dock väldigt tillgänglig. Och just det material som kan upplevas som väl detaljerat – exempelvis utdrag ur utredningar och liknande – är också material som bidrar till att göra den till en användbar uppslagsbok för den som om några år ska blicka tillbaka och skriva nästa bok om Flyinge. Här finns mycket intressant material

samlat och många ingångar för den som vill fördjupa sig ytterligare. Jag kan bara hålla med **Dick Harrisson**, som skrivit bokens förord, att det är synnerligen lovvärt att Fredricson har skrivit denna bok.

Av Anna Backman

Äntligen! Hebbe i nytryck!

Slutligen i detta nummer har vi nöjet att meddela att **P.M. Hebbes** *Den svenska lantbrukslitteraturen från äldsta tid t.o.m. år 1850. Faksimilutgåva med korrigeringar, kompletteringar och tillägg av Olof Kährström* kommit från trycket.

Per Martin Hebbes bibliografi *Den svenska lantbrukslitteraturen* är ett oumbärligt hjälpmedel för alla som vill ori-

entera sig kring vad som skrivits om jordbruk i Sverige fram till och med 1850. De tidigare två banden tillsammans med kompletteringar och tillägg utges nu i en nyutgåva på 848 sidor. Den detaljerade ämnesuppställningen, som ligger till grund för innehållsförteckningen, gör det lätt att hitta rätt.

Med ämnesuppdelningen/innehållsförteckningens hjälp rör vi oss från generella frågor om lanthushållet, men med möjliga geografiska nedslag på olika nivå. Här upptas även litteratur som ger en utblick över andra länder. Verksamheterna preciseras sedan till att handla om jordbruk, med underavdelningar för exempelvis nyodling och myrödling, växtföljd och flygsandens bindande. Därefter följer avdelningar för skadedjur, trädgårdsskötsel, husdjur, ekonomi, teknologi och undervisning.

Per Martin Hebbe, som var överbibliotekarie vid Lantbrukshögskolan, skapade med bibliografin *Den svenska lantbrukslitteraturen* något av en bibliografisk klassiker. Genom Lantbruksakademiens försorg publicerades denna bibliografi första gången åren 1939–45. Få böcker, småskrifter och tidningsartiklar inom de olika agrara ämnesområdena utgivna före 1851 har undgått Hebbes uppmärksamhet. Den har vid en internationell jämförelse framstått som ett ovanligt arbete genom sin utmärkta ämnesuppställning.

En intressant överblick, med internationella jämförelser av den svenska lantbrukslitteraturen i äldre tid, finns i den inledande artikeln ”Lantbrukslitteraturen under 1700-talet som indikator på djupgående mentalitetsförändringar i samhället” av akademiledamoten **Janken Myrdal**, professor i agrarhistoria vid *Sveriges Lantbruksuniversitet*.

Läs mer om utgåvan i det informationshäfte som satts samman. Där finns till exempel innehållsförteckningen för bibliografin.

ANH:s nyhetsbrev ges ut av Enheten för de areella näringarnas historia vid Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien. (ISSN 2000-6179)

Osignerade artiklar har skrivits av redaktören.

Om du vill prenumerera eller avanmäla dig, kontakta redaktören: per.eriksson@ksla.se.

Ladda ned informationsbroshyren om biblioteket [här](#).